

Аутоматизована база података “Инвентар”

АПСТРАКТУМ: Тема овог рада је аутоматизована база података “Инвентар” која служи за унос и ажурирање података о обрађеним фондовима и за преглед и претраживање тих података и њихово штампање.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: инвентар, база података, коришћење сређених фондова.

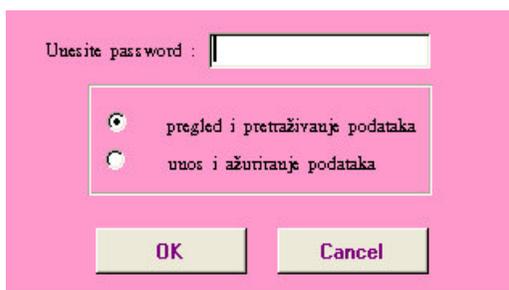
Израда информативних средстава, а пре свега инвентара, некада се у Архиву Југославије изводила коришћењем два програма: dBaseIII+ и Word. Подаци везани за јединице описа и индексе архивске грађе фонда су се уносили у dBase табелу, док се остали подаци уносили у Word. Процес уноса података у dBaseIII+ био је доста спор због специфичности самог програма. С временом се појавила потреба не само за бржим уносом тих података већ и за њиховим обједињавањем, јер су се подаци за сваки појединачни фонд уносили у засебну dBaseIII+ датотеку. Како су те датотеке биле међусобно неповезане, то се подацима није могло манипулисати и није било могуће истовремено претраживање података у свим фондовима.

Због свега тога појавила се потреба за базом података која би омогућила да се подаци складиште, читавају, сортирају, те анализирају како би се од њих могле добити корисне информације. Избор апликације базе података пао је на *Microsoft Access* и тако се приступило изради аутоматизоване базе података која би све то омогућила. Аутоматизована база података подразумева да сваки њен корисник, па чак и онај који не зна ништа о Accessу, може да је користи. Све што корисник треба да учини јесте да притисне наменско (командно) дугме или изабере одређену опцију менија и тако бира послове које жели да обави: покреће операције уношења података, прегледа и претражује записе и штампа извештаје.

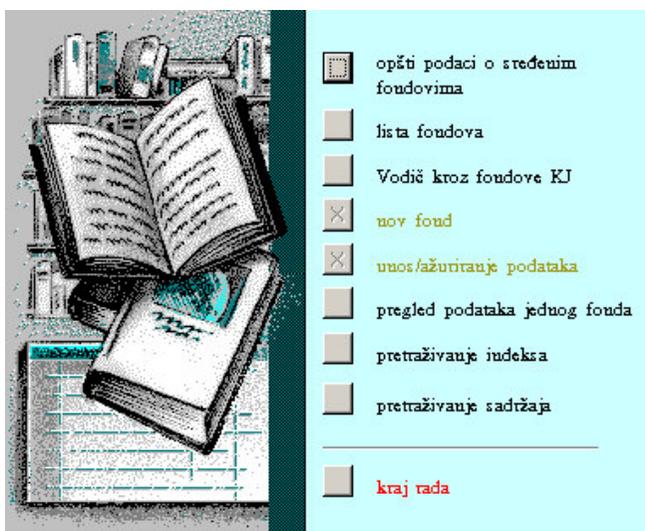
Циљ израде такве базе података био је задовољити потребе две врсте корисника: прва група су архивисти запослени у Архиву, а друга група су корисници архивске грађе у читаоници.

Аутоматизована база података, названа “Инвентар”, према томе, служи како за унос/ажурирање података о обрађеним фондовима тако и за прегледе и претраживања унетих података по разним основама. Унос и ажурирање података доступно је само запосленима у Архиву, док је преглед и претраживање података доступно свим корисницима те базе било да је реч о запосленима у Архиву или о корисницима архивске грађе у читаоници.

Двокликом левог тастера миша на иконицу апликације “Инвентар” (која се налази на Desktop-у) појављује се почетни мени на коме се налазе две опције: **преглед и претраживање података** и **унос и ажурирање података**. Опција **преглед и претраживање података** иницијално је обележена и након притиска на дугме ОК, појављује се главни мени. За опцију **унос и ажурирање података** потребно је унети лозинку (password). Изглед почетног и главног менија (када је изабрана опција преглед и претраживање података) приказани су на сликама 1 и 2.



слика 1.



слика 2.

Као што се види на слици 2, командна дугмад која се налазе поред одредница **нов фонд** и **унос/ажурирање података** нису доступна. Доступна су само запосленима у Архиву који уносе и ажурирају податке.

Општи подаци о сређеним фондovima

Избором прве одреднице на главном менију, **општи подаци о сређеним фондovima**, отвара се образац *Фондови* на коме се налазе две картице: *општи подаци* и *ствараоци и историјат*. Изглед обрасца *Фондови* и картице *општи подаци* приказан је на слици 3.

The screenshot shows a web interface for managing funds. At the top, there are buttons for 'kraj rada' and 'ovlašćenjem...'. The main title is 'FONDOVI'. Below it, there are two tabs: 'opšti podaci' (selected) and 'stvaraoci i istorijat'. The form contains the following fields and values:

- fond: 14
- naziv fonda: MIŠTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
- gtaučne god. fonda: 1918-1941
- gtaučne god. građe: 1915-1941
- period građe fonda: kraljevina
- dužina fonda: 32.1
- količina arb. građe: 244 fascikle, 138 knjiga, 6 kartoteka
- steđen:
- stanje građe: [empty]
- stepen steđenosti fonda: arhivistički obrađena
- obradivač: [empty]
- inform. sredstvo: inventar, kartoteka
- kužige evidencije:
- personalije:
- mikrofilmovan:
- digitalizovan:

At the bottom, there is a record navigation bar showing 'Record: 1 of 16'.

слика 3.

Картица *ствараоци и историјат* садржи податке о ствараоцима архивске грађе и историјату ствараоца фонда.

Листа фондова

Преглед фондова Архива Србије и Црне Горе омогућен је коришћењем две падајуће листе. Једна падајућа листа сортирана је по називу фонда, а друга је сортирана по броју фонда. Обе листе садрже и назив и број фонда.

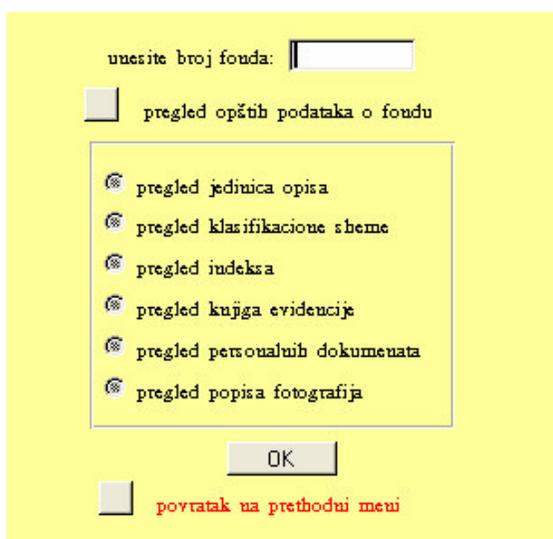
Поред прегледа фондова кориснику је омогућен и избор фонда из те две листе уносом у празан простор прве листе првих неколико слова назива фонда или уносом броја фонда у другу листу. Када корисник унесе првих неколико слова назива фонда, у падајућој листи се појављују називи фондова који почињу тим словима. Означавањем ставке листе (тј. назива фонда) корисник бира фонд. Слично, када корисник унесе број фонда у

другу падајућу листу, у њој се као прва ставка појављује унети број фонда. Избором прве ставке листе корисник одабира фонд.

Након избора фонда, било у једној, било у другој падајућој листи, у доњем делу овог обрасца приказују се подаци о информативном средству, да ли фонд поседује књиге евиденције и персоналије и да ли је микрофилмован. Притиском на дугме *преглед* отвора се мени за преглед података о том фонду.

Преглед података једног фонда

Изглед менија приказан је на слици 4.



слика 4.

Овај мени могуће је добити како са *главног менија*, избором одреднице *преглед података једног фонда*, тако и са обрасца *листа фондова*, избором фонда из падајуће листе и притиском на дугме преглед. Број фонда је аутоматски унет у текст поље ако је мени отворен из обрасца листа фондова. Када је мени добијен одабиром из главног менија, онда је неопходно унети број фонда у текст поље.

Уносом броја фонда у текст поље за унос и притиском на дугме *преглед општих података о фонду* отвара се образац са општим подацима о том фонду (слика 3).

Уносом броја фонда, избором једне од опција и притиском на дугме **ОК** отвара се образац за преглед.

Преглед јединица описа

Образац за преглед јединица описа садржи податке: број фонда, фасцикла, јединица описа, назив јединице описа, фолијација, врста документа, година (граничне године или распон година), језик, напомена и садржај јединице описа.

Образац за преглед јединица описа садржи и информације о томе којој класификационој групи/подгрупи припада јединица описа.

Преглед индекса

Следећи подаци налазе се на обрасцу за преглед индекса: број фонда, јединица описа, тип индекса (А – именски, G – географски, I – институционални и Т – тематски индекс) и индекс.

Уз помоћ овог обрасца могуће је извршити *сортирање по броју јединице описа* и *сортирање по индексу*. Такође, омогућено је да се након позиционирања на одређену јединицу описа добију детаљни подаци о самој јединици описа. Извештај са индексима за одабрани фонд може се прегледати на екрану, а по потреби се може и одштампати. Изглед обрасца приказан је на слици 5.

kraj rada		pregled jedinice opisa		INDEKSI		pregled pre štampe		sortiranje po indeksu		sortiranje po broju	
br.fonda	jed.opisa	tip	indeks								
388	1	A	KARADORĐEVIĆ ALEKSANDAR, REGENT I KRALJ								
388	1	A	PROTIĆ STOJAN								
388	1	A	VESNIĆ MILENKO								
388	1	G	ŠPANIJA								
388	1	G	AVR (HAVR)								
388	1	G	FRANCUSKA								
388	1	G	HOLANDIJA								
388	1	G	KRALJEVINA SHS								

Record: 1 of 618 (Filtered)

слика 5.

Преглед класификационе шеме

На овом обрасцу приказани су подаци: број фонда, ознака класификационе групе/подгрупе, назив класификационе групе/подгрупе и распон јединица описа за ту класификациону групу/подгрупу (од броја прве јединице описа до броја последње јединице описа).

Преглед књига евиденције

Овај образац приказује податке: број фонда, број књиге, организациона јединица, врста књиге, назив књиге, година, датум, распон бројева или распон слова (код регистара) и напомена.

Уколико фонд садржи картотеку, са овог обрасца може се отворити образац за преглед *картотеке* који садржи податке: број фонда, фасцикла, назив картона, година, слово и фолијација (тј. број картотечког листића).

Преглед персоналних докумената

Ако се персоналије налазе у фонду, на обрасцу су приказани подаци: број фонда, фасцикла, јединица описа, врста персоналног документа, година, презиме и име. Ако су персоналије издвојене из грађе, на обрасцу су приказани исти подаци, али су поља за фасциклу и јединицу описа празна, а попуњено је поље за фасциклу персоналног досијеа.

Прегледписа фотографија

За фотографије које су задржане у фонду приказани су подаци: број фонда, фасцикла, јединица описа, фолијација и садржај фотографије.

Водич кроз фондове КЈ

Архив Југославије је 2000. године издао публикацију *Водич кроз фондове Краљевине Југославије*, у којој су представљена 143 фонда из периода Краљевине Југославије (1918-1945). Подаци који су приказани су: број фонда, назив фонда, сигнатура фонда, ствараоци архивске грађе фонда, граничне године фонда, граничне године архивске грађе фонда, количина архивске грађе фонда, начин сређености архивске грађе, информативно средство о грађи, историјат ствараоца фонда и основне информације о садржају архивске грађе.

Та публикација, која је рађена у програму Word, искоришћена је због богатства података којима обилује и пребачена је у базу података “Инвентар”. Тако се на главном менију налази одредница *Водич кроз фондове КЈ*, чијим се избором отвара нови мени који садржи одреднице:

- преглед Водича и
- претраживање фондова Водича помоћу категорија.

Преглед Водича садржи скоро све податке које има и образац са општим подацима о сређеним фондовима. Поред тих података налазе се и подаци о категоријској припадности фонда (органи власти, политичке и друге организације, институције и др).

За **претраживање фондова Водича помоћу категорија** користи се падајућа листа са категоријама (органи власти, политичке и друге организације, институције и др). Одабирањем једне категорије из падајуће листе приказују се они фондови који припадају тој категорији. Укупан број фондова за одабрану категорију приказан је у доњем делу обрасца.

Претраживање индекса

Изглед менија приказан је на слици 6.

unesite broj fonda:

unesite indeks:

da indeks počinje kao što ste uveli
 da je ono što ste uveli deo indeksa
 da je ono što ste uveli ceo indeks

слика 6.

Приликом претраживања могуће су ове варијанте:

- 1) ако се не унесе ни број фонда ни индекс, приказаће се сви индекси у свим унетим фондovima;
- 2) ако се унесе број фонда а не унесе индекс, приказаће се сви индекси за тај број фонда;
- 3) ако се не унесе број фонда а унесе индекс, приказаће се тражени индекс у свим унетим фондovima;
- 4) ако се унесе и број фонда и индекс, приказаће се тражени индекс у том фонду;

Међу сређеним и обрађеним фондovima Архива Србије и Црне Горе налази се и фонд 17, који се разликује од осталих фондова по томе што уместо четири типичне врсте индекса (именски, географски, институционални и тематски) има следеће индексе: по фирмама и власницима пре и после рата, по делатности индустрије и географски, тј. по месту оснивања фирме.

Ако корисник не унесе број фонда, а притисне дугме *pregled nađenih indeksa*, отвара се подмени на коме се налазе две опције:

- индекси за фонд 17
- индекси за остале фондove

Када корисник изабере прву опцију (за фонд 17) и притисне дугме ОК, отвара се нов подмени на коме је могуће изабрати једну од 4 опције:

- по фирмама пре и после рата
- по власницима пре и после рата
- по делатности индустрије
- географски

Ако корисник унесе број фонда који није 17, отвара се образац са индексима за тај број фонда, који има исти изглед као и образац код прегледа индекса (слика 5).

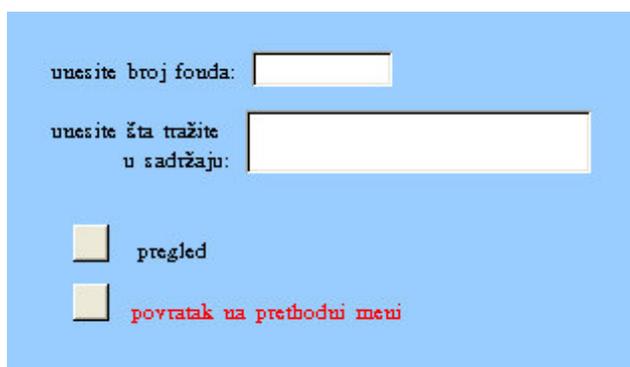
Претраживање садржаја

Приликом претраживања могуће су две варијанте:

1) ако се унесе број фонда и израз који се тражи у садржају јединице описа, приказаће се сви слогови са јединицама описа који садрже тај израз у садржају и налазе се у том фонду;

2) ако се не унесе број фонда, а унесе израз који се тражи у садржају, приказаће се сви слогови са јединицама описа који садрже тај израз у садржају и налазе се у свим фондовима унетим у базу.

Укупан број слогова добијен претраживањем може се видети на дну обрасца.



слика 7.

На слици 7. приказан је мени за претраживање садржаја.

Информативна средства о сређеним и обрађеним фондовима – инвентари, пружају корисницима архивске грађе драгоцене информације о самим фондовима у поседу Архива Србије и Црне Горе, али не омогућавају претраживање података и брже добијања жељене информације. Овај рад приказује аутоматизовану базу података “Инвентар”, урађену у апликацији Microsoft Access. Она омогућује не само унос и ажурирање података о обрађеним фондовима већ и њихово прегледање, претраживање и штампање.